

4- Hevam, balık gibi küçük hayvanların yumurtalarını, haşerat ve nebatatın tohumlarını...

İ'lem eyyühe'l-aziz! Hevam, balık gibi küçük hayvanların yumurtalarını, haşerat ve nebatatın tohumlarını, pek büyük bir rahmetle, bir lütuf ile, bir hikmetle hıfzeden Sâni'-i Hakîm'in hafîziyetine lâıyk mıdır ki âhirette semere veren ağaçlara çekirdek olacak a'malinizi hıfzetmesin, ihmal etsin? Halbuki sen hâmil-i emanet, halife-i arzsin.

Evet, her bir zîhayatta bulunan hıfzu'l-hayat hissi, vücudun ebedî bir bekaya ism-i Hay, Hafîz, Bâki'nin tecellisiyle incirar edeceğine delâlet eder.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Hevam, balık gibi küçük hayvanların yumurtalarını, haşerat ve nebatatın tohumlarını, pek büyük bir rahmetle, bir lütuf ile, bir hikmetle hıfzeden Sâni'-i Hakîm'in hafîziyetine lâıyk mıdır ki âhirette semere veren ağaçlara çekirdek olacak a'malinizi hıfzetmesin, ihmal etsin? Halbuki sen hâmil-i emanet, halife-i arzsin.

“Hevam, balık gibi küçük hayvanların yumurtalarını...”

Burada “hevam”, küçük canlılar, böcekler ve yerde sürünen küçük hayvanlar manasına gelir. Üstad, insanın çoğu zaman ehemmiyet vermediği küçük varlıklara dikkat çekiyor.

Küçük Böcekler

Yumurta veren küçük canlıların en geniş kısmı **böceklerdir**. Karınca, arı, sinek, sivrisinek, kelebek, çekirge, uğur böceği, gibi birçok böcek yumurta ile çoğalır. Mesela küçücük bir sinek yumurtasında, ileride kanatlı bir sineğe dönüşecek bütün hayat programı saklanmıştır.

Suda Yaşayan Küçük Canlılar

Balıkların çoğu yumurta bırakır. Özellikle küçük balıklar, hamsi, sardalya, istavrit gibi türler binlerce yumurta bırakabilir. Bu yumurtaların her biri görünüşte basit bir damlacık gibidir; fakat içinde göz, yüzgeç, solungaç, dolaşım sistemi ve hareket kabiliyeti kazanacak bir canlının programı muhafaza edilir.

Haşerat ve nebatatın tohumlarını,

Buradaki “**haşerat ve nebatatın tohumlarını**” ifadesinde mana şudur: Cenab-ı Hak, **haşeratin yumurta ve nesil çekirdeklerini, nebatatın ise tohumlarını** muhafaza eder.

Hamam böceği, bit, pire, tahta kurusu, güve, örümcek, akrep ve yılan gibi haeratin tohumları dediği yumurtalarında gelecekte açılacak hayat planını, yaratılış ölçüsünü ve nesil programını da muhafaza edilmektedir.

Nebatat, bitkiler demektir. Yani ağaçlar, çiçekler, otlar, hububatlar, meyveli bitkiler ve bütün bitki âlemi bu kelimenin içine girer. Üstad’ın “nebatatın tohumları” demesi, bütün bitkilerin küçücük çekirdek ve tohumlarında saklanan harika yaratılış programına dikkat çekmektir.

Bir tohum dışarıdan bakıldığında kuru, cansız ve basit bir madde gibi görünür. Mesela bir buğday tanesi, bir incir çekirdeği, bir elma çekirdeği veya bir çam tohumu küçücük bir parçadır. Fakat o küçücük parçanın içine koca bir bitkinin planı yerleştirilmiştir. Kökünün nasıl çıkacağı, gövdesinin nasıl yükseleceği, yaprağının şekli, çiçeğinin rengi, meyvesinin tadı, kokusu ve vakti o tohumda kaderî bir program hâlinde saklanmıştır.

Sâni’-i Hakîm’in hafîziyetine lâıyk mıdır ki âhirette semere veren ağaçlara çekirdek olacak a’malinizi hıfzetmesin, ihmal etsin? Halbuki sen hâmil-i emanet, halife-i arzsın.

Üstad burada çok kuvvetli bir kıyas yapıyor: **Küçücük tohumların ve yumurtaların içindeki hayat programlarını muhafaza eden Allah, insanın ahirette meyve verecek amellerini elbette muhafaza eder.** Çünkü insanın amelleri de ahiret âleminde açılacak manevî çekirdekler gibidir.

“Sâni’-i Hakîm’in Hafîziyetine Lâıyk mıdır?”

Sâni’-i Hakîm, her şeyi hikmetle yaratan sanatkâr Allah demektir. **Hafîziyet** ise Allah’ın

hiçbir şeyi zayi etmemesi, her şeyi kaydetmesi, koruması ve neticesine ulaştırmasıdır. Yani Allah bir tohumu boşuna yaratmaz, içine koyduğu programı kaybettirmez; onu zamanı gelince filize, ağaca, çiçeğe ve meyveye çıkarır.

Ahirette semere veren ağaçlara çekirdek olacak a'malinizi hıfzetmesin, ihmal etsin?

İnsanın dünyada yaptığı ameller de görünüşte küçük olabilir. Fakat bunların her biri ahirette açılacak birer manevî çekirdek hükmündedir. Allah bu çekirdekleri hıfzeder, kaydeder ve ebedî âlemde meyve hâlinde kulun karşısına çıkarır.

Dünyadaki amel, ahiretteki neticenin çekirdeğidir. Mesela ihlasla kılınan bir namaz, ahirette nuranî bir ağaca dönüşebilir. Allah için verilen bir sadaka, cennette rahmet meyvesi olabilir. Sabredilen bir musibet, ahirette derece ve mükâfat olarak açılır. Günahlardan kaçmak, insanın önünde nur olur. Yani dünya, ahiretin tarlasıdır; ameller ise o tarlaya atılan tohumlardır.

“Hıfzetmesin, İhmal Etsin?”

Üstad bu soruyla imkânsızlığı gösteriyor. Yani “Böyle bir şey olabilir mi?” diyor. Bir incir çekirdeğinde incir ağacının programını muhafaza eden, bir buğday tanesinde başağın planını saklayan, bir balık yumurtasında canlılığın bütün inkişafını koruyan Allah, insanın ibadetini, duasını, niyetini ve hizmetini hiç ihmal eder mi? Elbette etmez.

“Halbuki Sen Hâmil-i Emanet...”

İnsan sıradan bir varlık değildir. **Hâmil-i emanet**, büyük emaneti taşıyan demektir. Bu emanet; akıl, irade, iman, kulluk, mesuliyet ve Allah'ı tanıma kabiliyetidir. İnsan, bu emaneti taşıdığı için yaptığı her işin bir değeri, bir hesabı ve bir neticesi vardır. Onun için insanın amelleri başıboş bırakılmaz.

“Halife-i Arzsın”

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ؟

Sizi yeryüzünde halifeler yapan O'dur.

Fâtır / 39. Ayet

Halife-i arz, insanın yeryüzünde vazifeli, sorumlu ve Allah'ın emirlerine muhatap bir varlık olmasıdır. İnsan, hayvan gibi sadece yer, içer, yaşar ve ölür bir varlık değildir. Kâinatı okuyabilir, Allah'ın isimlerini tanıyabilir, ibadet edebilir, iyilik yapabilir, kötülükten kaçabilir.

Bu kadar yüksek bir makam verilen insanın amellerinin kaybolması, hikmete ve adalete uygun değildir.

Küçük bir tohumun içinde koca bir ağacın programını saklayan Sâni'-i Hakîm, elbette insanın ahirette meyve verecek amellerini de muhafaza eder. Bir çekirdeği zayi etmeyen Allah, bir secdeyi, bir duayı, bir sadakayı, bir sabrı, bir gözyaşını, bir ihlası hiç zayi eder mi? Madem insan hâmil-i emanettir, yeryüzünde halife olarak vazifelidir; öyleyse onun her ameli kaydedilir, saklanır ve ahirette karşısına çıkarılır.

Bu dünyada her şeyin programı ve sureti muhafaza ediliyor. Tohumlarda ağaçların planı, çekirdeklerde meyvelerin programı, nutfede insanın yaratılış haritası, hafızada yaşananların kaydı, DNA'da bedenın şifresi saklanıyor. Bu umumî hıfzıyet gösterir ki perde arkasında her şeyi bilen, kaydeden ve muhafaza eden bir **Hafız-i Zülcelâl** vardır.

İnsan Amellerinin Muhafazası

En basit bir çiçeğin, ağacın, böceğin, hücrenin programını muhafaza eden Allah'ın; yeryüzünde halife kıldığı, emanet-i kübrayı yüklediği ve kendisine muhatap ettiği insanın amellerini muhafaza etmemesi düşünülemez. Bir tohumun geleceğini saklayan Hafız-i Hakîm, insanın secdesini, duasını, günahını, sevabını, niyetini ve hizmetini elbette hıfzeder.

Muhafaza Hesap İçindir

Madem insanın amelleri kaydediliyor ve muhafaza ediliyor; bu kayıt elbette boşuna değildir. Her kayıt bir muhasebeye, her muhafaza bir hesaba bakar. Hâlbuki bu dünyada herkes tam hesabını görmüyor; zalim cezasız kalabiliyor, mazlum hakkını alamıyor, nice iyiliklerin karşılığı burada tam verilmiyor. Demek büyük bir hesap yeri, yani **mahkeme-i kübra** vardır.

Ahiretin Zaruri Neticesi

Öyleyse ahireti inkâr etmek, sadece ölümden sonrasını inkâr etmek değildir; aynı zamanda kâinatta görünen bu muazzam hıfzıyeti, yani Allah'ın **Hafız** ismini inkâr etmektir. Tohumdan DNA'ya, hafızadan hücreye kadar her yerde görünen muhafazayı inkâr edemeyen insan, onun faili olan Hafız-i Zülcelâl'i de inkâr edemez.

Evet, her bir zîhayatta bulunan hıfzu'l-hayat hissi, vücudun ebedî bir bekaya ism-i Hay, Hafız, Bâki'nin tecellisiyle incirar edeceğine delâlet eder.

Her canlıda hayatını koruma arzusu vardır. En küçük böcekten insana kadar bütün canlılar ölmek istemez, varlığını devam ettirmek ister. Bu "hayatı muhafaza etme hissi", sadece dünya hayatını korumaya bakan basit bir refleks değildir; aynı zamanda hayatın fânilikte boğulmayıp **ebedî bir bekaya doğru sevk edildiğine** işaret eder.

“Her Bir Zîhayatta Bulunan Hıfzu’l-Hayat Hissi”

Zîhayat, hayat sahibi canlı demektir. **Hıfzu’l-hayat hissi** ise canlının kendi hayatını koruma duygusudur. Mesela kuş yavrusunu korur, karınca yuvasını savunur, ceylan tehlikeden kaçır, insan hastalıktan sakınır, bitki bile kökleriyle suyu arar, yapraklarıyla ışığa yönelir. Demek hayat, kendi içinde “devam etmek” isteyen bir sır taşır.

Hayatın Devam Etme Arzusu

Hiçbir canlı yok olmak istemez. Bir sinek bile üzerine el yaklaştığında kaçır. Bir balık ağdan kurtulmaya çalışır. Bir kuzu annesine sığınır. Bir insan ölümden korkar, sağlığını korumaya çalışır, sevdiklerinin yaşamasını ister. Bu hâl gösterir ki hayat, mahiyetinde bekaya meyillidir; yani varlık devam etmek ister.

“Vücudun Ebedî Bir Bekaya İncirar Edeceğine”

Burada “incirar etmek”, bir neticeye doğru çekilmek, sürüklenmek, yönelmek demektir. Yani canlılardaki hayatı koruma hissi, varlığın sadece geçici dünya hayatıyla sınırlı olmadığını; daha büyük, daha devamlı, daha ebedî bir hayata doğru sevk edildiğini gösterir.

Susuzluk Suya Delildir

Nasıl susuzluk hissi suyun varlığına işaret eder; açlık hissi rızkın varlığına delildir; göz görmeye, kulak işitmeye göre yaratılmıştır. Aynen öyle de insandaki ebediyet arzusu, yok olmama isteği, sevdikleriyle sonsuz yaşama temennisi de ahiretin varlığına işaret eder. Allah insana karşılığı olmayan boş bir arzu vermemiştir.

“İsm-i Hay’ın Tecellisiyle”

Hay, Allah’ın hayat sahibi ve hayat verici ismini ifade eder. Bütün canlılarda görünen hayat, Allah’ın Hay isminin tecellisidir. Bir hücredeki canlılık, bir kuşun uçuşu, bir insanın düşünmesi, bir çiçeğin açması hep bu ismin parıltılarıdır. Hayatı veren Zât, hayatı fânilikte boşa çıkarmaz.

“İsm-i Hafîz’in Tecellisiyle”

Hafîz, muhafaza eden demektir. Allah sadece canlıyı bir müddet yaşatmaz; onun programını, hafızasını, neslini, amellerini ve neticelerini de muhafaza eder. Tohumda ağacı, yumurtada canlıyı, nutfede insanın yaratılış planını saklayan Allah; insanın ruhunu, amellerini ve hayatının manasını da muhafaza eder.

“İsm-i Bâki’nin Tecellisiyle”

Bâki, ebedî olan, fâniliğe mahkûm olmayan demektir. Allah bâkidir; O’nun isimlerine ayna olan hayat da tamamen yokluğa atılmaz. Dünyadaki hayat fânidir, fakat hayatın hakikati ebediyete bakar. Bu yüzden insanın ruhuna susuzluk arzusu konmuştur. Çünkü insan Bâki

olan Allah'a muhataptır.

Netice

Bir canlı hayatını korumak istiyorsa, bu istek tesadüfî değildir. Bu his, hayatın kıymetli olduğunu gösterir. Özellikle insan, sadece yaşamak istemez; **sonsuz yaşamak** ister. Sevdikleri kaybolmasın, güzellikler bitmesin, saadet tükenmesin ister. Bu kadar kuvvetli beka arzusu, yoklukla alay edilmek için verilmiş olamaz.

Her canlıda bulunan hayatını koruma duygusu, Allah'ın Hay, Hafîz ve Bâki isimlerinin tecellisidir. Hay ismi hayatı verir; Hafîz ismi o hayatın programını, manasını ve neticesini muhafaza eder; Bâki ismi ise bu hayatın ebedî bir bekaya doğru sevk edildiğini gösterir. Demek hayat, ölümlle tamamen sönme için değil; ahirette daha mükemmel bir surette devam etmek için verilmiştir.

Madem her canlı hayatını korumaya çalışıyor; madem insanın kalbinde sonsuz yaşama arzusu var; madem Allah Hay'dır, Hafîz'dir, Bâki'dir; öyleyse hayat fânilikte kaybolmaz. Dünya hayatı bir çekirdek, ahiret ise o çekirdeğin açılacağı ebedî bahardır.